

מרכז יצחק רבין
 לחקר ישראל
 YITZHAK RABIN CENTER
 FOR ISRAEL STUDIES

לקראת יום הזיכרון ליצחק רבין

זיכרון בראי המחלוקת

העשרה למורים ולמחנכים

תשע שנים חלפו מאז נרצח יצחק רבין, ראש הממשלה ושר הביטחון, ביום י"ב בחשוון תשנ"ו, 4 בנובמבר 1995. הרצח זעזע את החברה הישראלית על כל שדרותיה וחשף את מחלוקות היסוד שבה במלוא עוצמתן. מתחים חברתיים ואידאולוגיים בנוגע לדמותה ולדרכה של החברה הישראלית שבים ועולים גם בימים אלה ביתר שאת. הדי הוויכוח הציבורי על משמעות יום הזיכרון משקפים את עוצמת המחלוקות המפלגות את החברה הישראלית ואת הצורך לגשר בין אמונות ותפיסות עולם שונות וליצור זיכרון משותף לדורות. אנו מאמינים כי ביורח מחלוקות אלה בקרב מורים ומחנכים עשוי לתרום להעשרת הדיון עם התלמידים לקראת ציון יום הזיכרון ליצחק רבין בבתי הספר.

מטרת הפעילות

- דיון בהיבטים השונים של המושג "מחלוקת" בחברה הישראלית.
- יציוב יום הזיכרון ליצחק רבין בראי המחלוקת.

מהלך הפעילות

א. במרכז החדר יונח מבחר היגדים בנושא המחלוקת (ראו מעבר לדף). מומלץ להעשיר מבחר זה בעזרת העיתונות, האינטרנט ומקורות ספרותיים שונים, ולהוסיף ציטוטים, תמונות וקטעי אקטואליה המבטאים סוגים שונים של מחלוקות בחברה. כל משתתף יבחר קטע אחד או יותר וינמק את בחירתו.

ב. שאלות לדיון בקבוצות ו/או במליאה

- לאור הציטוט שבחרתם התייחסו לאחת המחלוקות העיקריות המאפיינות את החברה הישראלית. מהן השלכותיה של מחלוקת זו על חיינו בחברה הישראלית?
- אילו מחלוקות באות לידי ביטוי גם בשדה החינוך? מהן השפעותיהן על עבודת היום-יום שלכם?
- מהן הדרכים הראויות להתמודדות עם מחלוקות בחברה? התייחסו לגישות השונות המובאות בקטעי המקורות.
- האם לכל מחלוקת יש פתרון? האם ייתכנו פתרונות שונים לאותה מחלוקת? האם מחלוקת עשויה להוות אתגר להידברות?
- האם חברה מסוגלת להכיל מחלוקות ולהתמודד עמן דרך קבע? כיצד? הביאו דוגמאות ממעגלי החיים השונים: במשפחה, בבית הספר, בקהילה ובמדינה.

ג. יציוב יום הזיכרון ליצחק רבין בראי המחלוקת

- מדוע זכרו של יצחק רבין שנוי במחלוקת?
- אילו קשיים מתעוררים בעיצוב דפוס הזיכרון של יצחק רבין?
- מהם המסרים המרכזיים שבאמצעותם תבחרו לציין את יום הזיכרון?

מבחר הוגדים

"מן המקום שבו אנו צודקים,
לא יצמחו לעולם
פרחים באביב.
המקום שבו אנו צודקים
הוא רמוס וקשה
כמו חצר".

(יהודה עמיחי, 'המקום שבו אנו צודקים', שירים 1948-1962, שוקן 1975, עמ' 183)

"על ידי המחלוקת שחולקים על האדם,
עושים לך טובה, כי על ידי זה אתה יכול
לגדול ולצמוח.

כמו שנוטעים גרעין בארץ - אם
היתה כל הארץ הדוקה יחד, לא היה
אפשר שיגדל ויצמח מהגרעין אילן,
ובהכרח שתחלק הארץ קצת, כדי שיהי
מקום לאילן להתגדל. כמו כן על ידי
מחלוקת שחולקים, על ידי זה נותנים לך
מקום להתגדל ולצמוח."

(מדברי ר' נחמן מברסלב, בתוך: יצחק רבין דל-שנה למוטו,
הוצאת משרד החינוך-מינהל חברה ונוער, חשוון התשנ"ז, עמ' 15)

"... אלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה
הישראלית. יש לגנות אותה, להוקיע
אותה, לבודד אותה.

זו לא דרכה של מדינת ישראל.
בדמוקרטיה יכולות להיות מחלוקות, אך
ההכרעה תהיה בבחירות דמוקרטיות..."

(ראש הממשלה יצחק רבין בנאומו האחרון,
כיכר מלכי ישראל, תל-אביב, 4 בנובמבר 1995)

"... דרך הדיאלוג אתה משפיע, אתה
ממתן עמדות, אתה רומס כל מיני גידולי
פרא, ומכריח גם את בר הפלוגתא
שלך לרמוס את גידולי הפרא שלו. אם
אתה מתעלם, קמים לך גטאות..."

(א.ב.יהושע, 'לבה לזהסת על רצפת בטון', בתוך: קו השטח - החברה
הישראלית בין קריעה ואיחוי, בעריכת רוביק רוזנטל, ידיעות
אחרונות/ספרי חמד והסתרות המורים בישראל 2001, עמ' 114)

"אני מעדיף מצב שבו ליריב שלי
יש השקפת עולם, לי יש השקפת
עולם, כל אחד מאתנו קורא ללכת
בדרכו ואנו מקיימים בינינו ויכוח נוקב
ומעמיק. רק כך צומחות אופציות
חדשות, רק כך נחשפת החולשה
שבכל גישה, רק כך מובטחת
החיוניות התרבותית והחברתית."

(ראיון עם אבי רביצקי, "אני מצפה ליום שבו היריב
האידיאולוגי יתחדש", פנים 20 (אביב 2002), עמ' 33)

"... המסקנה: גם אם אין רואים כולם
עין בעין, גם אם יש חילוקי דעות
ובלבד שהם אינם בבחינת "ההרג ובל
יעבור", גם אם יש הבדלים וניואנסים,
טוב וחשוב להתווכח אבל גם לחרוק
שיניים, לנשוך שפתיים, ולהמשיך ביחד,
כדי להגיע למטרה המשותפת, כאשר
טובתה של המדינה קודמת לכל..."

(מדברי יצחק רבין בטקס לציון 25 שנה להקמת
מפלגת העבודה, ירושלים 1993.25.2)

"... השוני שבין בני האדם אינו רעה
חולפת, אלא מקור ברכה: אנחנו שונים
זה מזה לא מפני שאחדים
מאתנו עדיין אינם רואים את האור,
אלא מפני שיש בעולם אורות ולא אור;
אמונות ודעות ולא אמונה ודעה."

(עמוס עוז, "עגלה מלאה ועגלה ריקה? הרהורים על תרבות
ישראל", יהדות חופשית 11-12 (אוקטובר 1997))

"... לאחר רצח רבין, וביתר שאת לאחר
בחירות 1996, נראה כי סוגיות אלה עומדות
במרכז ההווה הישראלית. ניתן להציג כמעט
כל בעיה יסודית של ישראל במונחים של
מתח בין יהודיות לבין דמוקרטיה, וחלק גדול
ממתחים אלה הם בעלי ערך מרכזי וחיוני
בחיים הציבוריים בישראל: סביבם מתגלעות
מחלוקות עמוקות וקשות, המאיימות על
הלכידות החברתית של אזרחי ישראל."

(רות גביון, ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית - מתחים וסיכויים
מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד 1999, עמ' 9)

"ואל תשכחו שגם האגרוף היה פעם
כף יד פתוחה ואצבעות"
יהודה עמיחי, "חוליית - השיר השלישי על דיק", גם

האגרוף היה פעם כף יד פתוחה ואצבעות,
שוקן 1989, עמ' 12